

УДК 001(063):378,4 (Укр)

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.86.14>**I. В. Савченко**<https://orcid.org/0000-0001-5211-1720>старший викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного університету радіоелектроніки**Е. І. Семенець**<https://orcid.org/0000-0003-3075-8480>старший викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного університету радіоелектроніки

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасне українське суспільство характеризується відкритістю своїх навчальних закладів для студентів, які приїжджають за обміном для розширення простору спілкування з представниками світових держав як в галузі професійної діяльності, так і з метою реалізації духовних потреб. У зв'язку з цим, однією з тенденцій, що представлена зараз освітньою парадигмою є висування комунікативних освітніх дисциплін, у тому числі і різних іноземних мов, які ставлять у розряд пріоритетних та впливають на знання та вміння студентів. Педагогічна інтерпретація іншомовної комунікації передбачає розвиток здатності розпізнавати загальне та відмінне між рідною та іншою культурою з метою розвитку властивостей міжкультурно-орієнтованої особистості, що характеризується загальним баченням світу та толерантним менталітетом нашої країни. У статті проведено аналіз проблеми підготовки фахівців, які володіють іншомовною комунікативною компетенцією з метою ділового, наукового та особистого спілкування, що зумовлює необхідність створення системи педагогічного забезпечення процесу навчання іноземної мови. Проаналізовано понятійний апарат, пов'язаний з базовим поняттям «професійна комунікативна компетенція», зокрема розкрито сутність таких понять як «спілкування», «комунікація», «компетенція», «педагогічна технологія», «метод навчання». Розглянуто педагогічні технології, які формують іншомовну професійно-комунікативну компетенцію студентів та виступають як організуюча форма процесу навчання іноземних мов. Зазначено, що професійно-орієнтовані педагогічні технології навчання сприяють якісним змінам у системі вищої освіти, результатом є оволодіння студентами професійно-комунікативної компетенції, тобто здатність активно та творчо брати участь у спілкуванні при навчанні іноземної мови. Встановлено, що активізація мотиваційної та пізнавальної діяльності студентів досягається шляхом використання індивідуальних робочих програм, як корекційного характеру, так і програм для просунутих у мовному плані студентів, які навчаються на факультативних курсах з інтенсивних методик. В процесі реалізації засобів формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції в закладах вищої освіти студенти отримують нові професійно значущі знання, усвідомлюють практичну значущість вивчення англійської мови, набувають вміння використовувати мовні навички у практичній діяльності (написання курсових та дипломних робіт, рефератів, доповідей на конференціях та повідомлень на семінарських заняттях).

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетенція, процес навчання, іноземна мова, професійно-орієнтовані педагогічні технології, активізація мотиваційної та пізнавальної діяльності студентів.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство характеризується відкритістю своїх навчальних закладів для студентів, які приїжджають за обміном для розширення простору спілкування з представниками світових держав як в галузі професійної діяльності, так і з метою реалізації духовних потреб. У зв'язку з цим, однією з тенденцій, що представлена зараз освітньою парадигмою є висування комунікативних освітніх дисциплін, у тому числі і різних іноземних мов, які ставлять у розряд пріоритетних та впливають на знання та вміння студентів. Педагогічна інтерпре-

тація іншомовної комунікації передбачає розвиток здатності розпізнавати загальне та відмінне між рідною та іншою культурою з метою розвитку властивостей міжкультурно-орієнтованої особистості, що характеризується загальним баченням світу та толерантним менталітетом нашої країни. Маючи великий освітній потенціал, вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти, крім вирішення завдань розвитку особистості є ресурсом систематичного поповнення професійних знань та розвитку комунікативних умінь та навичок. Стратегія вдосконалення змісту та методів викла-

дання іноземної мови передбачає вироблення цілісного підходу до вирішення поставлених завдань на основі теоретичного підґрунтя та експериментальної перевірки технологій навчання. При запропонованому різноманітті методів навчання іноземної мови виникає проблема вибору в сучасних технологіях та їх оцінки з погляду перспектив вирішення завдань щодо формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів в закладах вищої освіти.

Досліджуючи стандарти вищої професійної освіти за останні роки, слід відзначити зростання вимог до володіння студентами іноземною мовою в закладах вищої освіти лише у плані вміння добувати професійну інформацію, а й вміння обмінюватися нею на зрозумілому реципієнтам рівні. При цьому, аналіз таких умінь у практичних умовах дозволяє відзначити недостатній рівень сформованості комунікативних навичок. У цьому випадку з'являється необхідність організації процесу навчання іноземної мови, у рамках якого повинна здійснюватися інтеграція дидактичних, психологічних, лінгвістичних та методичних засобів, які сприятимуть більш успішному формуванню вміння спілкування з науковою та художньою літературою, інформаційним фондом, встановлення професійних контактів з університетами інших країн. Відповідно до вищезазначеного, виникає необхідність у реформуванні змісту освіти: розроблення засобів систематичного оновлення змісту на всіх рівнях вивчення іноземної мови; зміцнення зв'язків професійної освіти з практикою в інших країнах; впровадження методів навчання, які направлені на практичні мовні навички; забезпечення базовими знаннями та підготовкою студентів до основних напрямів застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій в галузі освіти.

Забезпечення високої комунікативної іншомовної підтримки студентів передбачає вільне володіння іноземною мовою та етикою спілкування на різних рівнях. У немовному закладі вищої освіти така політика пов'язана з вирішенням проблеми забезпечення необхідного рівня якісної мовної підготовки майбутнього фахівця та створення цілісної системи мовної підготовки для немовного закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукової літератури з проблеми формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції визначив наявність різних напрямів її дослідження. Державні освітні стандарти всіх ланок системи професійної освіти в якості обов'язкової включають іншомовну дисципліну, метою якої є формування і розвиток комунікативної компетенції майбутнього фахівця, а саме учасника професійного спілкування іноземною мовою в сфері науки, техніки, виробництва і освіти.

Формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції полягає у володінні іноземною мовою, яка дозволяє використовувати її для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів і подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення.

Проблематика професійної іншомовної освіти, зокрема комунікативна компетенція досліджувалась вітчизняними та зарубіжними вченими І. І. Антоненко [1], О.В. Безкоровайна [2], С. В. Козак [3], Т. О. Мороз [4], М. Г. Прадівляний [5], А. Ю. Руденко [6] та інші. В роботі [7] автором наголошується, що іншомовна професійна компетентність – це володіння індивідом необхідною базою знань, умінь і навичок, що визначають ступінь сформованості його професійної діяльності, стилю професійного спілкування та його особистості як носія визначених цінностей, ідеалів і професійної свідомості. Під комунікативною діяльністю у роботі [8, с. 430] розуміється «знання мови, рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, засобами комунікативного менеджменту, інструментарієм Інтернет-технологій, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації. У зв'язку з різноманітністю наукових визначень щодо питання формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції залишається відкритим та потребує подальших розробок.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, недостатньо опрацьованим залишається питання використання теоретико-методичного підґрунтя засобів формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів в закладах вищої освіти. Огляд наукових досліджень з формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції виявили протиріччя між вимогами стандарту вищої освіти щодо вивчення іноземної мови, що має об'єктивну необхідність володіння випускниками немовних закладів вищої освіти навичками іншомовної комунікації та відсутністю теоретично-методичного підґрунтя системи формування професійно-комунікативної компетенції майбутніх фахівців. Зокрема, розглядаючи з теоретичної точки зору – це проблема методичного обґрунтування педагогічних технологій, що сприяє формуванню іншомовної професійно-комунікативної компетенції. Однак, з практичної точки зору – це проблема визначення змісту, засобів комунікативної підготовки з іноземної мови, реалізація яких забезпечує становлення професійної компетенції студентів. Проте проведення даних досліджень повинно бути динамічним та змінюватися відповідно до реалій суспільного розвитку. Сучасне середовище вищої освіти вимагає формування нових теоре-

тико-методичних засобів іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів в закладах вищої освіти та визначення особливостей їх реалізації.

У зв'язку з цим **метою статті** є розробка теоретико-методичного підґрунтя засобів формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Теоретико-методичне підґрунтя засобів формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів розглядається з філософської, психологічної та педагогічної складової. Для створення педагогічної системи забезпечення процесу формування професійно-комунікативного спілкування студентів іноземною мовою необхідно використовувати методичні апробовані алгоритми навчальної діяльності, які відповідають об'єктивним законам пізнання. Відповідно, необхідно розробити спеціальні педагогічні технології для формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції, врахувати фактори, умови та передумови ефективності її використання. Педагогічна технологія сприймається як проект системи послідовного розгортання педагогічної діяльності, яка спрямована на досягнення цілей освіти та розвитку особистості кожного студента. Вважаємо за доцільне проаналізувати понятійний апарат, пов'язаний з базовим поняттям «професійно-комунікативна компетенція», зокрема розкрити сутність таких понять як «спілкування», «комунікація», «компетенція», «педагогічна технологія», «метод навчання».

Найчастіше в загальному значенні спілкування розглядається з одного боку, як процес, що сприяє спільності людей, який визначає основний принцип людського існування, а з іншого боку, як процес обміну інформацією та встановленням взаєморозуміння між людьми. Зокрема, комунікацію трактують як зв'язок або повідомлення інформації, яка виступає засобом організації цього спілкування. Необхідним кваліфікаційним базисом випусника в Україні у закладах вищої освіти стає формування комунікативної компетентності, тобто оволодіння сукупністю знань, умінь та навичок, що дозволяють фахівцю кваліфіковано судити про явища у певній сфері діяльності. Компетенція складає саму сферу діяльності, в якій певна особа має пізнання та досвід. Слід зауважити на визначенні педагогічної технології як сукупності знань про засоби відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання. Безпосередньо метод навчання виступає як система послідовних дій, що забезпечує засвоєння змісту освіти. Він сприймається як засіб передачі знань, засобів, прийомів та дій викладача, які повинні бути спрямовані на досягнення цілей освіти, як сукупність координованих прийомів викладання за допомогою яких

студенти опановують отримані знання, вміння та навички у професійній діяльності. Таким чином, професійна комунікативна компетенція відбувається завдяки використанню викладачем педагогічних технологій, які позитивно впливають на студентів з метою розвитку професійної мовної компетенції.

Професійні педагогічні технології навчання нового покоління сприяють якісним змінам у системі вищої освіти та сприяють оволодінню студентами професійно-комунікативною компетенцією, тобто здатністю активно та творчо брати участь у спілкуванні при навчанні іноземної мови. Усі нові комунікативні технології формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції розраховані як на моно, діалогове, а й полілогове навчання. Призначення таких технологій полягає в тому, щоб сформувати свідоме ставлення до засобів навчальної діяльності. Спілкування, яке становить професійну діяльність, являє собою складний процес встановлення та розвитку контактів між людьми, що породжується потребою у спільній діяльності та включає обмін інформацією, її сприйняття та розуміння. Діалогічне та полілогове професійно значуще спілкування суб'єктів є умовою включення особистості в професійну діяльність, умовою рефлексії та породження мотиву реалізації цієї діяльності. Залучення студентів до діалогічного спілкування, повинно бути побудоване на професійній тематичній спілкування, що є невід'ємною умовою формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції [9, 10]. Таким чином, організація навчального процесу, орієнтована на формування комунікативної компетенції, яка повинна здійснюватися шляхом особистісно-орієнтованої взаємодії учасників навчання, що спирається на професійний контекст матеріалу, який вивчається, зокрема, саме такий підхід сприяє розвитку творчої ініціативи майбутніх фахівців.

Основні проблеми, пов'язані з розвитком іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів, які обумовлені, головним чином, невідповідністю теоретичного характеру одержуваних знань реального змісту професійної праці. Формування комунікативної компетенції у процесі вивчення іноземної мови є можливим при усуненні цієї проблеми шляхом створення на заняттях варіативних ситуацій, що націлені на підвищення якості професійної діяльності [3, 4]. У створюваних викладачем ситуаціях професійного характеру відбувається моделювання соціального та предметного змісту майбутньої професійної діяльності, що допомагає студентам усвідомити її сутність і вимоги та побудувати образ професіонала, здатного ефективно виконувати цю діяльність, співвіднести його з образом власного «Я» та розробити стратегію дій, спрямовану на досягнення

бажаного результату. Виходячи зі специфіки навчання іноземної мови в немовному закладі вищої освіти, у найкоротші терміни (в основному за 4 семестри) студенти можуть опанувати техніку читання та перекладу спеціалізованої літератури, а також володіти прийомами спілкування іноземною мовою не лише на рівні побутової лексики, а й професійної проблематики, що можна віднести до критерій ефективності формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції. Однак, можна побачити, що найслабшою ланкою навчальної діяльності студентів є комунікативна підготовка. Спочатку необхідно визначити рівень компетенції кожного студента, а потім простежити динаміку кількісних та якісних змін, які відбуваються у сфері іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів. Відповідно, можна використовувати такі методи навчання як спостереження, анкетування, порівняльний аналіз отриманих результатів, методи експертних оцінок та ранжирування.

Більшість досліджень свідчать, що основним мотивом вивчення іноземної мови у студентів – це мотивація отриманого результату. Відсутність цього мотиву на початковій стадії навчання призводить до закріплення негативного ставлення до іноземної мови. Відповідно, щоб допомогти студенту подолати психологічний бар'єр перед іноземною мовою викладачу необхідно сприяти прагненню розвитку комунікативних мовних навичок. На початку навчання домінують мотиви, що характеризують ставлення до іноземної мови як до об'єкта знань, які мають більш загально-розвиваючий характер. Наприкінці другого семестру в ієрархії мотивів переважає вже пізнавальний інтерес до знань за спеціальністю. Ця тенденція зберігається й у наступний період навчання. Слід зазначити, що у системі мотивів пізнавальний інтерес є найменш схильний до впливу побічних факторів мотивів. Вважається, якщо викладач надає студентам завдання, які на рівень вище їх знань, вони цілеспрямовано обирають ті завдання, що підвищують їх знання та провокують інтерес в групі з переважним мотивом «пізнавальний інтерес». Без урахування мотиваційної сфери особистості, успішність будь-яких методичних прийомів при навчанні іноземної мови представляється дуже проблематичною. Пізнавальний інтерес, як мотив вивчення дозволяє реально оцінити кінцевий результат навчання іноземної мови.

Дослідження та досвід науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти підтверджує, що на успішне засвоєння знань студентами впливає мотивація навчальної діяльності. Якщо проводити аналіз ранжирування сфери життєдіяльності кожного студента, то робота займає лише четверте місце, а можливість поглиблення своєї освіти, саморозвиток, творчість, які здаються на

перший погляд пріоритетними цінностями, не зайняли провідних позицій у шкалі цінностей. Якщо ціннісні орієнтири є стимулом роботи особи над собою, а рівень самооцінки служить показником рефлексивності навчальної діяльності студента, тому завищена або занижена самооцінка не сприяє адекватному сприйняттю та оцінці ні своєї діяльності, ні діяльності однокурсників. Для виявлення адекватності самооцінки рівня комунікативної компетенції можна використовувати метод експертних оцінок та спостереження, що є дуже популярним у сучасному середовищі. До основних критерій комунікативної компетентності відноситься характер виконання завдань щодо володіння іноземною мовою, що відрізняються за рівнем самостійності та творчості. У таких завданнях не сформовані методи роботи з текстом, їх навчальні дії будуються на репродуктивному відтворенні інформації. Самостійно та творчо подаючи свої дії, студенти відрізняються оригінальністю та незалежністю суджень [11].

Введення у навчальний процес гнучких плюралістичних програм з дисципліни «Іноземна мова» дозволяє не лише підвищити ефективність навчання, а й змінити картину особистої зацікавленості та самостійності при виконанні як аудиторних, так і позааудиторних форм роботи. Активізація мотиваційної та пізнавальної діяльності студентів досягається шляхом використання індивідуальних робочих програм, як корекційного характеру, так і програм для просунутих у мовному плані студентів, які навчаються на факультативних курсах з інтенсивних методик. Виявлення мотивації та рівня сформованості іншомовної професійно-комунікативної компетенції у студентів надає можливість шляхом певної формуючої моделі домогтися виникнення професійно-орієнтованої мотивації студентів, яка досягається за рахунок вищого рівня володіння іноземною мовою [12]. Комунікативна компетенція передбачає передусім професійну спрямованість змісту мовної освіти та диференційований підхід у ході формування іншомовної компетенції.

Проведене дослідження показало, що активізація навчальної мовної діяльності студентів досягається шляхом насичення змісту вивченого матеріалу професійно-ціннісними смислами, впровадження педагогічних технологій та сучасних методів навчання, що сприяють цілеспрямованому формуванню іншомовної професійно-комунікативної компетенції. Сучасні вимоги до практичного володіння іноземною мовою у немовних закладах вищої освіти змусили викладачів сформувати нову мету та завдання мовного навчання, створити необхідні навчальні програми та посібники, пристосовані до спеціалізації освіти, які ефективно будуть впливати на розвиток знань студентів. Програма, яка розробляється для сту-

дентів передбачає запровадження спеціальних тематичних курсів, реалізація соціокультурного аспекту освіти, впровадження творчих елементів вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови, яка включає методичні підходи в системі багаторівневого навчання, а саме проблемно-пошукове та професійно-рольове навчання, вирішення ситуаційних завдань, використання інтеграційних, інформаційних та комп'ютерних технологій, що спираються на теорію послідовних дій та навчання. В свою чергу, студенти пристосовуються до нових методів та засобів навчання, які надають можливість виконувати завдання різного рівня, розвиваючи свої здібності та професійно-комунікативні компетенції.

У сучасному середовищі іншомовна професійно-комунікативна компетенція є здатністю студентів аналізувати мовні визначення, закономірності, порівнювати та узагальнювати їх; виокремлювати основні та другорядні особливості; за допомогою мовленнєвої здібності виражати свої емоції щодо запропонованої ситуації, робити припущення, які допоможуть розв'язати проблемну ситуацію; доводити або спростовувати власні та чужі думки, позицій; використовувати власний досвід та критично оцінювати свої й чужі висловлювання.

Висновок. Отже, перед закладами вищої освіти постійно стоїть завдання пошуку ефективних технологій навчання іноземної мови, що орієнтує майбутніх фахівців на додаткове вивчення нового матеріалу і отримання знань у нових постійно змінюючих умовах, що підвищує їх соціальну та професійну мобільність. Вирішенню поставленого завдання сприятиме інтенсифікація процесу навчання, основними педагогічними умовами якої є підвищення мотивації студентів, розвиток навичок навчальної праці, технологізація процесу навчання, вдосконалення змісту мовної освіти, застосування методів, форм, засобів та прийомів, що активізують навчально-пізнавальну діяльність, підвищення професійної майстерності викладача.

Сучасна дійсність визначає необхідність подолання мовних комунікативних бар'єрів не лише на побутовому, а й на професійному рівні, тому підготовка висококваліфікованого фахівця включає дотримання певних умов у закладах вищої освіти, найважливішою умовою стає іншомовна професійно-комунікативна компетенція, яка має здійснювати перелік завдань шляхом логічно обґрунтованих алгоритмів. Сучасні вимоги до практичного володіння іноземною мовою змусили систему вищої освіти переосмислити цілі навчання, створити необхідні програми та навчальні посібники залежно від спеціалізації студента. Робота у цьому напрямі дозволила визначити шкалу рівня знань студентів, яка близька до існуючих міжнародних стандартів. До найважливіших

проблем, що вимагають подальшого вивчення, слід віднести розробку теоретичних засад впровадження педагогічної технології формування комунікативної компетенції у педагогічну практику, а також дослідити педагогічні умови ефективності функціонування цієї технології. Дані таких досліджень вказують на необхідність використання моделі профілювання навчання студентів іноземної мови як фактора оптимізації їхньої професійної компетенції та підтверджують гіпотезу про те, що розвиток професійної компетенції буде ефективним, якщо спроектовано та методологічно обґрунтовано модель навчання іноземної мови, розроблено відповідні технології, виявлено умови впровадження педагогічних технологій для формування професійної іншомовної компетенції.

Отже, в процесі реалізації засобів формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції в закладах вищої освіти студенти отримують нові професійно значущі знання, усвідомлюють практичну значущість вивчення англійської мови, набувають вміння використовувати мовні навички у практичній діяльності (написання курсових та дипломних робіт, рефератів, доповідей на конференціях та повідомлень на семінарських заняттях).

Список використаної літератури:

1. Антоненко І. І. Формування професійної іншомовної комунікативної компетенції у студентів ВНЗ. URL: <http://modernconf.fl.kpi.ua/uk/node/74> (дата звернення: 10.02.2023).
2. Безкоровайна О. В., Мороз Л. В. Актуальні аспекти комунікативної компетенції студентів ВНЗ. Вивчення іноземних мов у вишах у світлі сучасних європейських тенденцій. URL: <http://www.nniif.org.ua/File/12bovaak.pdf> (дата звернення: 10.02.2023).
3. Козак С. В. Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. «Теорія та методика професійної освіти» Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2001. 20 с.
4. Мороз Т. О. Формування іншомовної професійної компетентності у процесі підготовки майбутніх фахівців. Соціум. Наука. Культура. (28-30.01.2014). URL: <http://int-konf.org/konf012014/688-k-p-n-moroz-t-o-formuvannya-nshomovnoyi-profesynoyi-kompetentnost-u-proces-pdgotovki-maybutnh-fahvcv.html> (дата звернення: 10.02.2023).
5. Прадівляний М. Г. Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. «Теорія та методика професій-

- ної освіти». Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2006. 20 с.
6. Руденко А. Ю. Щодо сучасних підходів до формування мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови. URL: http://confcontact.com/2013_06_07/52_Rudenko.htm. (дата звернення: 10.02.2023).
 7. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. Вісник Львів. 2008. № 24. С. 53-63.
 8. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти: дис. докт. пед. наук: 13.00.04. 2010. 560 с.
 9. Коваль Л. М. Формування у студентів немовних вищих навчальних закладів англomовної професійно-орієнтованої мовної компетенції. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.4. С. 318-321.
 10. Москалюк В. О. Інноваційні технології навчання при підготовці кваліфікованих робітників в системі професійно-технічної освіти. URL: <https://vseosvita.ua/library/dopovid-na-temu-innovacijni-tehnologii-navcanna-pripidgotovci-kvalifikovanih-robotnikiv-v-sistemi-profesijno-tehnicnoi-osviti126059.html> (дата звернення: 10.02.2023).
 11. Шмідт Ю. О. Місце іншомовної комунікативної компетентності в системі підготовки військових фахівців. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2011. Вип. 90. С. 112-116.
 12. Когут І. В. Критерії сформованості професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя. Освітологічний дискурс, 2015, № 4 (12). С. 85-97.

Savchenko I., Semenets E. Theoretical and methodological substantiation of means of forming foreign language professional and communication competence of the students in institutions of higher education

Modern Ukrainian society is characterized by the expansion of the space for communication with representatives of the world states both in the field of professional activity and for the purpose of fulfilling spiritual needs. In this regard, one of the trends presented by the current educational paradigm is the promotion of communicative educational disciplines, including various foreign languages which are prioritized. Pedagogical interpretation of foreign language communication involves the ability development for recognizing the common and different between the native and other cultures in order to develop the properties of the inter-culturally oriented personality.

The article analyzes the problem of training specialists with foreign language communicative competence for the purposes of business, scientific and personal communication which leads to the need to create a system of pedagogical support for the process of teaching a foreign language. It is revealed the conceptual apparatus associated with the basic concept of "professional communicative competence" and it is analyzed, in particular, the essence of such concepts as "communication", "competence", "pedagogical technology", "teaching method". It is considered the pedagogical technologies that form foreign language professional and communicative competence of the students and act as the organizing form of the foreign language learning process. It is established that the activation of the students' motivational and cognitive activities through the use of individual work programs both of a corrective nature and programs for advanced linguistically speaking students studying in the optional courses on intensive methods.

Professionally oriented pedagogical learning technologies contribute to qualitative changes in the system of higher education, the result is the students' mastery of professional and communicative competence, that is, the ability to actively and creatively participate in communication while learning a foreign language. In the process of implementing tools for the formation of foreign language professional and communicative competence the students in higher education institutions will receive new professionally significant knowledge, realize the practical significance of learning English, acquire the ability to use the language skills in practical activities (for writing course and diploma theses, abstracts, reports at conferences and messages at seminar classes).

Key words: *foreign language communicative competence, learning process, foreign language, professionally oriented pedagogical technologies, activation of students' motivational and cognitive activities.*